

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09-542/29.04 2015

На основание чл. 25, ал. 4 от Закона за администрацията, във връзка с чл. 13, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, чл. 102, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за народната просвета и чл. 17, ал. 2 от Наредба № 6 от 28.05.2001 г. за разпределение на учебното време за достигане на общообразователния минимум по класове, етапи и степени на образование, при спазване на изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осигуряване на обучението по учебния предмет

УТВЪРЖДАВАМ

Учебна програма за задължителна професионална подготовка по учебен предмет **рисуване (учебна практика)** за IX, X, XI, XII клас по професия код **214010 „Дизайнер“**, специалност код **2140112 „Рекламна графика“** от професионално направление код **214 „Дизайн“**.

Учебната програма влиза в сила от учебната 2015/2016 година.

Контрол по изпълнение на заповедта възлагам на Ваня Кастрева – заместник-министър.

ПРОФ. ТОДОР ТАНЕВ
Министър на образованието и науката

Зам.-министър: Ваня Кастрева
Заповед №: РД 09-1296/21.08.2015

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА

за задължителна професионална подготовка

по

РИСУВАНЕ
(учебна практика)

за IX, X, XI, XII клас

Утвърдена със Заповед № РД 29-542/20.04 2015 г.

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

код 214 „ДИЗАЙН“

ПРОФЕСИЯ:

код 214010 „ДИЗАЙНЕР“

СПЕЦИАЛНОСТ:

код 2140112 „РЕКЛАМНА ГРАФИКА“

София, 2015 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма е предназначена за професията „Дизайнер“, специалност „Рекламна графика“ от професионално направление „Дизайн“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното обучение и образование, за която по учебен план се изучава учебният предмет **рисуване – учебна практика**.

В учебната програма е включен материал, с овладяването на който се цели учениците да усвоят необходимия обем знания и умения, свързани с естетическото възприемане и изобразяване на действителността, и да изградят базисни практически навици, необходими при създаването на художествени произведения.

Учебното съдържание е структурирано в раздели и теми, представени във вид на лекции, практически упражнения, онагледени чрез репродукции, изложби и др. За всеки раздел са записани общият брой часове и примерните теми.

Обучението по предмета се осъществява във взаимовръзка с учебните предмети от отрасловата и специфичната подготовка рекламна графика, история на изкуството, компютърна графика, графичен дизайн, шрифт и живопис.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Обучението по предмета има за цел учениците да придобият изобразителна култура чрез натрупването на знания и умения със средствата на рисунката, с които на свой ред могат да изразят свои мисли, идеи и концепции; да обогати интуитивното им мислене; да възпита навици за изобразяване на ненаблюдаеми обекти.

Постигането на основната цел се осъществява чрез изграждане на няколко основни, формиращи интелекта, подцели: развитие на наблюдателността и познавателните способности; развитие на пространственото мислене; формиране на естетически критерии; обогатяване на представите и въображението; изграждане на творческа индивидуалност; създаване на трудови навици; възпитаване в трудолюбие, инициативност, целенасоченост, отговорност, отношение към предметния свят; стимулиране на креативността и способността за иновации; спазване условията за безопасна работа.

Формирането на професионални знания и умения се постига чрез усвояване на специфичните правила и закони за перспективно изграждане на геометрични тела в пространството, чрез запознаване с основните принципи на композицията в художественото произведение, конструктивното и светлосенъчното изграждане на формите в изображението и изработване на технически умения и навици при боравене с графични материали.

Естеството на материята налага обучението да се провежда в специални кабинети/ателиета, оборудвани със стативи за рисуване от седнало положение; стативи за рисуване от право положение; стативи за моделите; работно облекло; плоскости за фон; специален шкаф за съхранение на рамките за рисуване и хранилище за съхранение на драперии, битови предмети, обемни тела, гипсови отливки и други предмети и материали, необходими за постановките. Приложният характер на учебния предмет изисква

онаглеждаване с разнообразни дидактически материали: репродукции на художествени произведения, учебни рисунки и етюди, пленери и посещение на изложби.

III. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНОТО ВРЕМЕ

IX клас

I учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

II учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

Всичко: 72 учебни часа

X клас

I учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

II учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

Всичко: 72 учебни часа

XI клас

I учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

II учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

Всичко: 72 учебни часа

XII клас

I учебен срок – 18 учебни седмици x 2 учебни часа = 36 учебни часа

II учебен срок – 13 учебни седмици x 2 учебни часа = 26 учебни часа

Всичко: 62 учебни часа

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Учебното съдържание е структурирано в раздели и теми. За всеки раздел са записани общият брой часове и примерните теми (съгласно таблици 1, 2, 3 и 4). Учителят конкретизира броя на учебните часове за всяка тема в съответствие с посочените за раздела. За постигането на целите на обучението учебните часове се разделят за нови знания, упражнения, преговор и диагностика, която се осъществява чрез конферанси за оценка.

Таблица 1 – IX клас

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ	Брой учебни часове
I	Раздел 1: Рисунката - основа на изобразителната дейност	2
II	Раздел 2: Перспективата като способ за отразяване на пространството в рисунката	2
III	Раздел 3: Светлосиянката като средство за обемно и пространствено изграждане на рисунката	4
IV	Раздел 4: Рисуване на геометрични форми	20
V	Раздел 5: Постановка с битови предмети	22
VI	Раздел 6: Постановка с битови и геометрични предмети	22

Таблица 2 – X клас

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ	Брой учебни часове
I	Преговор	2
II	Раздел 1: Постановка с битови и геометрични предмети	12
III	Раздел 2: Постановка със сложни геометрични форми, предмети от бита и драперия	22
IV	Раздел 3: Етюди с елементи от флората и фауната	14
V	Раздел 4: Етюд на гипсов орнамент с драперия	22

Таблица 3 – XI клас

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ	Брой учебни часове
I	Преговор	2
II	Раздел 1: Човешка глава – разработка на детайл	52
III	Раздел 2: Човешка фигура	18

Таблица 4 – XII клас

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИТЕ	Брой учебни часове
I	Преговор	2
II	Раздел 1: Фигурална композиция	10
III	Раздел 2: Композиция и стилизация – декоративна композиция	20
IV	Раздел 3: Варианти на композиционни решения	30

IX клас

Раздел 1. Рисунката - основа на изобразителната дейност - 2 учебни часа

Тема 1. Приложимост и разновидности на рисунката.

Тема 2. Грамотност и изразителност на рисунката.

Раздел 2. Перспективата като способ за отразяване на пространството в рисунката - 2 учебни часа

Тема 1. Линейна и въздушна перспектива.

Тема 2. Перспективни равнини.

Раздел 3. Светлосянката като средство за обемно и пространствено изграждане на рисунката – 4 учебни часа

Тема 1. Светлосянка на ръбести предмети.

Тема 2. Светлосянка на обли предмети.

Раздел 4. Рисуване на геометрични форми – 20 учебни часа

Тема 1. Фронтални и нефронтални прави.

Тема 2 . Рисуване на геометрични форми – куб, цилиндър, сфера, конус и др.

Тема 3. Конструктивна рисунка – геометрични предмети от натура.

Тема 4. Композиране на група геометрични предмети във формат 35/50 см.

Отделяне на светлина и сянка в постановката.

Раздел 5. Постановка с битови предмети – 22 учебни часа

Тема 1. Композиране в листа и конструиране на предметите в пространството.

Тема 2. Конструктивно и светлосенъчно изграждане на формите в пространството.

Тема 3. Определяне на тоналната разлика между предметите.

Тема 4. Фактурно изграждане на предметите.

Тема 5. Композиция и конструкция на предмети в пространството. Сложно тонално изграждане между контрастни предмети, материалност на различните фактури.

Раздел 6. Постановка с битови и геометрични предмети – 22 учебни часа

Тема 1. Анализиране на предмети.

Тема 2. Композиционно поместване и разработка на детайл.

Тема 3. Конструиране на формите.

Тема 4. Светлосенъчно изграждане и тонално съпоставяне.

Тема 5. Фактурно изграждане на предметите.

Тема 6. Разработване на детайл.

Тема 7. Съпоставяне и анализиране на предметите.

X клас

Преговор – 2 учебни часа

Раздел 1. Постановка с битови и геометрични предмети – 12 учебни часа

Тема 1. Овластяване на пространството. Композиция и материализация на предметите.

Тема 2. Тотално и фактурно изграждане на предметите.

Тема 3. Композиция и конструкция на сложни предмети в пространството под хоризонта и част от тях и над хоризонта. Сложно тонално изграждане, материалност на различните фактури.

Раздел 2. Постановка със сложни геометрични форми, предмети от бита и драперия - 22 учебни часа

Тема 1. Конструктивно и светлосенъчно изграждане на формите в пространството.

Тема 2. Убедителност на детайлите.

Тема 3. Определяне на тоналната разлика между предметите.

Тема 4. Композиране в листа и конструиране на предметите в пространството.

Тема 5. Тотално и фактурно изграждане на предметите.

Тема 6. Композиция и конструкция на сложни предмети в пространството под хоризонта и част от тях и над хоризонта. Сложно тонално изграждане между контрастни предмети, материалност на различните фактури.

Раздел 3. Етюди с елементи от флората и фауната – 14 учебни часа

Тема 1. Правилно композиционно поместване на елементите в картинното пространство.

Тема 2. Достигане до материализация на елементите.

Тема 3. Изграждане в контрастна среда.

Тема 4. Разработка чрез линия и петно – достигане до материализация.

Раздел 4. Етюд на гипсов орнамент с драперия – 22 учебни часа

Тема 1. Композиционно поместване и разработка на детайл.

Тема 2. Анализирание на предмети от флората и правилно пространствено конструиране на елементите.

Тема 3. Изграждане в контрастна среда.

Тема 4. Разработка на детайл.

Тема 5. Разработка чрез линия и петно – достигане до материализация.

Тема 6. Рисуване по памет.

XI клас

Преговор – 2 учебни часа

Раздел 1. Човешка глава – разработка на детайл – 52 учебни часа

Тема 1. Рисуване на гипсов детайл от натура – око.

Тема 2. Рисуване на гипсов детайл от натура – ухо.

Тема 3. Рисуване на гипсов детайл от натура – нос.

Тема 4. Рисуване на гипсов детайл от натура – уста и брадичка.

Тема 5. Рисуване на гипсов детайл от различни гледни точки с акцент на перспективните му изменения в пространството.

Тема 6. Рисуване на череп в общо положение.

Тема 7. Бързи рисунки на череп по памет.

Тема 8. Светлосенъчно изграждане на череп от натура.

Тема 9. Рисуване на гипсова глава от натура: поместване на изображението в изобразителната плоскост; пропорции; конструкция: перспективни изменения.

Тема 10. Конструктивно изграждане на гипсова глава от натура.

Тема 11. Ситуиране по различен начин в пространството на гипсова глава с цел изучаване на перспективните изменения на линиите и формите.

Тема 12. Светлосенъчно изграждане на гипсова глава от натура.

Тема 13. Светлосенъчно изграждане на гипсова глава от натура – етюд.

Раздел 2. Човешка фигура –18 учебни часа

Тема 1. Рисунки на скелета на човешката фигура (анатомичен модел).

Тема 2. Рисунки на връзките между отделните кости.

Тема 3. Скици от натура на човешка фигура в различни пози.

XII клас

Преговор – 2 учебни часа

Раздел 1. Фигурална композиция – 10 учебни часа

Тема 1. Рисунки на еднофигурна композиция на тема „Труд”.

Тема 2. Рисунки на еднофигурна композиция на тема „Спорт”.

Тема 3. Рисунки на композиция в интериорна среда.

Тема 4. Рисунки на композиция в екстериорна среда.

Тема 5. Композиция на тема „Светлина и сянка”– творческа задача.

Раздел 2. Композиция и стилизация – декоративна композиция – 20 учебни часа

Тема 1. Стилизиране на различни предмети от бита и природата – натюрморт.

Тема 2. Затворена декоративна композиция на тема „Орхидея”.

Тема 3. Абстрактна композиция на тема „Музика”.

Тема 4. Композиция от абстрактни форми и стилизирани човешки фигури на тема „Дискотека”.

Тема 5. Декоративна модулна композиция на тема „Движение”.

Раздел 3. Варианти на композиционни решения – 30 учебни часа

Тема 1. Модулна композиция в различни цветови решения на тема „Настроение”.

Тема 2. Композиция от две и повече фигури на тема: движение, разходка, спорт, свързана с морето и др.

Тема 3. Композиция на човешка фигура в съчетание с представители на животинския свят.

Тема 4. Абстрактна композиция – движение, покой.

Тема 5. Композиция със стилизирани фигури.

Тема 6. Фигурална композиция в интериорна среда.

Тема 7. Фигурална композиция в екстериорна среда.

*Забележка: Анализите и скиците от различни гледни точки съпътстват работата при всяка постановка от процеса на обучение. Заедно с конферансите те спомагат за повишаване на познавателните способности на учащите се.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В края на обучението учениците трябва

да знаят:

- значението на рисунката за художественото пространство;
- основните понятия в рисуването – обем, пространство, пропорции, композиция, структура, конструкция, светлосянка, светлосила, контраст, локален тон, шрих, линия, петно, пластика, материалност, характер, прилика, състояние, ракурс и т.н.;
- разнообразните изразни възможности на перспективата;
- технологията за изграждане на рисунката;
- съставянето на стратегия за изграждането на етюд;
- по-важните особености на анатомичния строеж на човешката глава и човешкото тяло;

да могат:

- да правят бързи рисунки на детайли от човешката глава - очи, нос, устни, ухо;
- да композират и светлосянно да изграждат в рисунката обемни форми в пространството;
- да изграждат композиции от предмети, тъкани, растения и др. от натура;
- да изграждат в рисунката правдива конструкция и характеристика на всеки предмет и детайл;
- да обособяват композиционен и тонален център в композицията;
- да анализират анатомичната форма и характера на цялото и детайлите;
- да прилагат знанията и уменията си по рисуване при изобразяване на обекти от натура;
- да композират човешка фигура в градска среда;
- да създават абстрактни пространствени структури.

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Бамес, Г. Животинското тяло (учебник по пластична анатомия). Труд, 2002 г.
2. Бамес, Г. Човешкото тяло (учебник по пластична анатомия). Труд, 2000 г.
3. Чоканов, К. Пластична анатомия. София, 1994 г.
4. Anatomy Drawing Schoolp, 1996 г.
5. Станев, Ал. Рисуването в средните художествени училища. Просвета, 2006 г.
6. Станев, Ал. Рисуването – някои методически и творчески процеси. Просвета, 1998 г.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Марина Нанкова – СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Пловдив
Венета Маринова – СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Пловдив